

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ТЛУМАЧЕННЯ МОТИВУ НОМІНАЦІЇ

Оксана Чорноус

trollly@ukr.net

Кропивницький інститут державного та муніципального управління, Україна

Received April 15, 2018; Revised May 2, 2018; Accepted May 22, 2018

Анотація. У статті досліджуються сучасні підходи до тлумачення терміну «мотив номінації», який останнім часом активно вживається в українській ономастиці. Автор з'ясовує семантичне наповнення понять «мотив» і «номінація», аналізуючи дефініції, запропоновані лінгвістами та психологами в лексикографічних працях, наукових розвідках. У результаті були виявлені такі істотні ознаки понять «мотив» і «номінація»: 1) ідеться про внутрішню усвідомлювану мовцем причину; 2) ця причина має особисту значущість для номінатора, є сферою його індивідуального зацікавлення; 3) внутрішня причина спонукає номінатора звернутися до ресурсів мови та обрати з-поміж готових лексем, що функціонують у мові, найбільш вдалий варіант або створити власний; 4) створюючи антропонім, мовець керується своїми смаками та вподобаннями, намагаючись досягти максимальної інформативності, милозвучності оніма. Порівнюючи їх із закладеними в дефініцію терміна «мотив номінації», автор робить висновок про деякі розбіжності, зокрема в деяких визначеннях мотив номінації інтерпретують як зовнішню екстралінгвістичну причину. Насамкінець на підставі чинного законодавства автор робить висновок про те, що термін «мотив номінації» може бути застосований до прізвищ як класу онімної лексики, зокрема в тих випадках, де творцем прізвища виступають представники державних органів або сам носій.

Ключові слова: *мотив, номінація, ономастика, психологія, прізвище.*

Chornous Oksana. Modern Approaches to the Interpretation of the Motive for Naming.

Abstract. This paper is focused on some modern approaches to the interpretation of the term “motive for naming”, which is widely used in Ukrainian onomastics. In author’s opinion, it is necessary to define the semantic content of the terms “motive” and “naming” by analyzing the definitions given by the linguists and psychologists in different lexicographical works and papers. As a result of the investigation, it appeared that there are some essential components of the terms “motive” and “naming”: 1) it is an internal reason for a certain course of action; it is conscious; 2) this reason holds great personal significance for a namegiver, it is self-interest for a namegiver; 3) it is an internal reason that energizes people to use all resources of language and makes him/her to choose between ready lexical units that function in a language and can be used for naming or create new names; 4) in the process of creating an anthroponym, the speaker is guided by his/her tastes and preferences, trying to achieve the maximum informative value for the name and so on. Compared to components given in the definition of the term “motive for naming”, the author notes some differences. For example, some scholars defined motive of naming as an external extra-linguistic reason. On the basis of the current legislation it was also determined that the term “motive for naming” can be applied to surnames, especially in the cases when the surname was created by the representatives of local authorities or the person by himself.

Keywords: *motive, naming, onomastics, psychology, surname.*

1. Вступ

Дослідження проблем мотивації та номінації набуває особливої актуальності в сучасній українській ономастиці та психолінгвістиці огляду на специфіку продукування та розуміння онімів різних класів, їхні структурні, семантичні й прагматичні особливості, значний потенціал у комунікативній практиці. На сьогодні поняття мотивації фігурує в наукових розвідках з історичної та літературно-художньої антропоніміки, зокрема в контексті мотивації утворення антропонімів-номінацій персонажів (Н. Попович, І. Котова), мотивації поведінки персонажа внутрішньою формою власного імені (Н. Малюга) тощо. Тією чи тією мірою онімна лексика в цьому аспекті цікавила Ю. Калужинську (відоніми як один із засобів надання газетним текстам негативної оцінки), Н. Швець (особливості перенесення іхтіонімів на власні назви), В. Роменкову (ім'я дитини як фактор формування особистості). Однак чи не найбільше на цьому терміні концентрують увагу дослідники регіональних антропонімних систем, зокрема у зв'язку з широким діапазоном явищ, починаючи від етимології та словотвірної структури зафіксованих на певній території особових імен, прізвищ та прізвиськ й завершуючи причинами вибору номінаторами тих чи тих антропонімів із загальнонаціонального репертуару. У результаті в ономастичних дослідженнях сформувався широкий понятійно-термінологічний апарат на межі лексикології та психології, репрезентований низкою понять, термінів та категорій: мотив номінації, мотивоване ім'я, мотивуюча основа, мотиваційна характеристика, мотивувальна ознака, мотиваційна прозорість, мотиваційна база, мотиваційно-номінаційна група, лексеми-мотиватори тощо. При цьому автори не завжди демонструють єдиний підхід до їх тлумачення.

Як приклад можна навести термін *мотив номінації*, яким активно послуговуються українські авторитетні та молоді ономасти в наукових дослідженнях з антропоніміки. Його термінологічне значення частково можна встановити через контекст, причому саме в такий спосіб стають очевидними відмінності в інтерпретації його змісту: у конструкції «Цю тенденцію зберігають прізвищеві системи інших регіонів ..., очевидно, через популярний відстрашувально-захисний мотив номінації...» (Бабій, 2007:103) мотив номінації можна тлумачити як особистий намір, задум мовця захистити денотата від злих сил, відвернути лихо; у твердженні «У прізвищах, що пішли від назв хвороб, найімовірнішим мотивом номінації був або факт власне цієї хвороби, яку перенесла людина, або народження особи під час її поширення» (Булава, 2005:113) мотивом номінації можна вважати явище позамовної дійсності, яке спонукало та скерувало номінатора до іменування особи саме такою назвою; у фрагменті речення «мотивами номінації слугували найпомітніші риси денотатів» мотив номінації трактуємо як мотивувальну ознаку, яку мовець з певних причин визнав істотною, визначальною саме для цього об'єкта та поклав в основу імені; у твердженні «...сьогодні в багатьох випадках справжні мотиви номінації встановити важко, тому не можна обійтися без певних умовностей» (Ільченко, 2003:161) мотив номінації розуміємо як певні об'єктивні потреби, які сприяли появі антропоніма.

З огляду на це, метою статті є з'ясування змісту терміна *мотив номінації*, зокрема тих істотних ознак, що його формують та є релевантними саме для антропоніміки, а також виявлення можливостей його застосування в ономастиці щодо класу прізвищ. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) встановити семантичне наповнення понять *мотив* і *номінація*, репрезентоване в лексикографічних працях та наукових розвідках вітчизняних і зарубіжних лінгвістів та психологів; 2) порівняти виявлені змістові істотні ознаки понять *мотив* і *номінація* із закладеними в дефініцію терміна *мотив номінації*; 3) зробити висновки щодо можливостей застосування означеного термінопоняття до прізвищ.

2. Методи дослідження

Вивчення мотивації та номінації становить значний науковий інтерес для лінгвістики, що переконливо засвідчують дослідження вітчизняних (Д. Фаріон, А. Архангельська, М. Торчинський) та інших слов'янських (М. Голев, В. Телія, Г. Мезенка, З. Даниліна, Т. Єгорова, Ю. Галковська) мовознавців. Водночас питання мотивації є одним із ключових у сучасній психології, досвід та здобутки якої можуть бути використані в дослідженні мотивів номінації в ономастиці (Є. Ільїн, С. Рубінштейн, О. Леонтьєв, А. Маслоу, П. Янг, Х. Хекгаузен, Д. Мак-Клелланд). Своє чергою власні назви, зокрема антропоніми подекуди виступають об'єктом наукового інтересу фахівців у сфері психолінгвістики. Так, антропоніми як носіїв культурної пам'яті досліджувала Н. Васильєва, антропоніми в асоціативних полях та психолінгвістичному значенні вивчала А. Рудакова, фактори формування конотативних значень імен аналізувала М. Рут. Базуючись на теоретичних засадах досліджень у галузі мовознавства та психології, у роботі використовуємо комплекс сучасних загальнонаукових та спеціальних методів і методик: методи формальної логіки (аналізу, синтезу, порівняння, висунення наукових гіпотез, попереднього пояснення тощо) – для формування теоретичної основи дослідження; системно-структурний аналіз – для узагальнення наявних підходів до дослідження поняття *мотиву номінації*; моделювання – для формулювання авторського тлумачення поняття *мотив номінації*; техніки словникової дефініції, етимологічний аналіз – для встановлення походження слова, демонстрації того, як виникло його сучасне значення; психологічні (спостереження, бесіда) – для перевірки зазначених гіпотез.

3. Процедура дослідження та обговорення результатів

Мотив є багатозначним терміном, що ускладнює виокремлення його змістових істотних ознак. Ним послуговуються в психології, музиці, правознавстві, педагогіці, літературознавстві, біології, що вважається проявом міжсистемної термінологічної полісемії. Для визначення та розуміння семантики багатозначного слова в сучасній лексикології виокремилося два напрямки: 1) сукупність значень багатозначного слова розуміють як деяку ієрархічно організовану структуру; 2) усі значення багатозначного слова

вважають лексико-семантичними варіантами (Володіна, 2014:230-231). Дотримуємося другого підходу, адже розмежувати значення можливо лише на рівні контексту: весняні мотиви в музиці, мотив як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони складу злочину в правознавстві, мотив відданості вітчизні в літературному творі тощо. У психології мотив найчастіше вживається в значенні певної рушійної сили. Відомий німецький психолог, теоретик мотивації Х. Хекхаузен пов'язував його із питанням «навіщо?» (Цит. за Ільїн, 2011:58). Тож саме навколо цього значення й зосереджуємо наші наукові пошуки.

З метою з'ясування найбільш загального уявлення мовців про зміст цього терміна, респондентам, які взяли участь в опитуванні, було запропоновано дати відповідь на запитання «Що таке мотив діяльності людини?». Результати продемонстрували, що найчастіше мовці пояснювали мотив як причину якихось дій (40 %), рідше обирали варіанти «намір» (20 %), «спонукання» (20 %), «мета» (10 %), «потреба» (10 %). Виявлені розбіжності в тлумаченнях засвідчують складність самого явища, що підтверджують численні наукові розвідки з питань мотивації вітчизняних та зарубіжних фахівців із психології, філософії, педагогіки.

Дослідження змісту терміна *мотив* доцільно розпочати із з'ясування його етимології: лексему *мотив* виводять із латинського *moveo*, тобто «рухаю», через французьке *motif* – «мотив». У перекладі з латинської мови дієслово *moveo* означає: 1) рухати, зокрема в значенні спонукати, схилити; 2) збуджувати; 3) породжувати, затівати; 4) починати, пред'являти, вчиняти; 5) спонукати; 6) видаляти, виключати (Дыдынский, 1997). Деякі із цих первинних значень (наприклад, спонукати, схилити, затівати) збережені в теперішніх дефініціях мотиву, хоча на сьогодні науковцям не вдалося дійти згоди щодо єдиного прийнятного тлумачення, тому в словниках із психології, філософії та педагогіки можна знайти різні інтерпретації. Зважаючи на те, що мотив є психічним явищем, пропонуємо звернутися до визначень цього терміна в психологічних словниках.

Так, «Словарь практического психолога» (Москва, 1998), укладачем якого є російський дослідник С. Головін, інтерпретує мотив як спонукання до діяльності, пов'язане із задоволенням потреб суб'єкта; предмет, досягнення якого є смислом діяльності; усвідомлену причину, що лежить в основі вибору дій та вчинків особистості (Головін, 1998:118). «Большой психологический словарь» (Москва, 2003) мотивом називає матеріальний або ідеальний «предмет», який спонукає та скеровує на себе діяльність або вчинок; психічний образ цього предмета (БПС, 2003:273). Новий погляд представлений у лексикографічній праці «Толковый словарь по психологии» (2013): мотив – це стан збудження, що спонукає організм до діяльності; раціоналізація, підтвердження або виправдання, яке людина уявляє як причину своєї поведінки; загальна глобальна настанова (ОТСП). Наявні також інші підходи, однак з-поміж усіх домінують такі тлумачення мотиву як: 1) предмет зовнішнього світу; 2) спонукання; 3) стійка якість особистості; 4) потреба; 5) намір

(Кочнева, 2013:32-33). Надаючи перевагу одному із цих значень, керуємося уже традиційним у психології розумінням мотиву як спонукання, тобто такої спонукальної сили, яка штовхає особу до виконання або не виконання певної дії, причому така дія є абсолютно добровільною. Ураховуємо також те, що мотив – це не будь-яке спонукання, що виникло в організмі людини (розуміється як стан), а внутрішнє усвідомлене спонукання, що відображає готовність людини до дій та вчинків (Ільїн, 2011:57). Тобто мотив є тією внутрішньою причиною, заради якої ця дія взагалі виконується, тож мотив завжди пов'язаний з особистим інтересом особи. Отже, мотив – це те, що визначає вибір особи, є основою вчинку, внутрішнє усвідомлене спонукання до дії на основі особистого інтересу. При цьому мотив завжди розглядається в контексті діяльності особи: у сучасній психології її вважають інстанцією, що спрямовує та скеровує в тому розумінні, що вона веде до цілеспрямованої поведінки (ПЭ, 2006:679).

У зв'язку з цим доцільно згадати, що джерелом активності (діяльності) людини є її потреби, які формуються в результаті розвитку виробничої культури. Сфера культурних потреб включає такі об'єкти, які необхідні людині для спілкування з іншими індивідами, для участі в суспільному житті. Саме суспільна необхідність індивідуального означення осіб з метою їх розрізнення в повсякденному житті сприяла виникненню особових імен, необхідність додатково охарактеризувати людину за певними ознаками – прізвище, необхідність закріпити належність особи до певного роду – прізвищ. Поява цих пропріатів є здебільшого результатом індивідуальної творчості номінаторів, однак навіть за цих умов вона спирається на певні усталені традиції. Отже, маємо розглянути докладніше поняття номінації.

Сьогодні термін *номінація* вживається в кількох значеннях: 1) процес називання; 2) результат цього процесу, тобто власне назва; 3) розділ лінгвістики, що вивчає структуру актів називання (Телия, 2002:336). У сучасних ономастичних дослідженнях увага концентрується саме на першому значенні, тобто номінації як процесу творення одиниць лексичної системи. У «Словнику української мови» в 11-и томах (К., 1970–1980) зазначено, що номінація є тим самим, що й називання. Подальший аналіз спрямовує до дієслова *називати*, з'ясування змісту якого дозволяє зосередити увагу на такому тлумаченні: давати кому-небудь назву, ім'я; давати прізвище, кличку кому-небудь; звати, іменувати кого-, що-небудь (СУМ, V, с. 90). Компонентний склад наведеного значення є таким: «давати», «іменувати», «звати», «ім'я», «прізвище», «кличка». Насамперед схарактеризуємо семантику зафіксованих дієслів. Відповідно до наведених у словнику коментарів лексеми *іменувати* та *називати* мають однакове лексичне значення, тобто давати кому-, чому-небудь назву, ім'я (СУМ, IV, с. 19). Дієслово *звати* так само може вживатися в певному контексті в значенні «іменувати кого-, що-небудь; називати, прозивати» (СУМ, III, с. 462). Досліджуючи семантику слова *давати*, констатуємо, що більш точною слід вважати лексему *надавати*, адже саме вона вживається в словнику на позначення поняття *іменувати* або *називати* –

надавати (надати) ім'я (імення) (СУМ, V, с. 60). Спільним, інтегральним для названих дієслів є значення «надавати», тож номінацію слід пов'язувати саме із наданням імені або назви.

Аналіз інших компонентів значення («ім'я», «прізвисько», «кличка») створює підґрунтя вважати термін *номінація* таким, що може беззастережно застосовуватися лише до особових імен та прізвищ. По-перше, саме вони функціонують у тлумаченнях дієслів «іменувати», «називати». При цьому в словнику чітко окреслено, що іменем слід вважати саме особисту назву людини, що дається їй після народження, і лише рідко прізвище (СУМ, IV, с. 23). По-друге, ці антропоніми безпосередньо пов'язані з процесом надання або присвоєння особі, тоді як прізвища здебільшого успадковуються одним членом родини від іншого. Отже, узагальнено поняття номінації може бути потрактоване як надання людині особового імені або прізвища.

У лексикографічній праці В. Телії поняття номінації кваліфіковано як утворення мовних одиниць, що характеризуються номінативною функцією, тобто слугують для називання й вичленення фрагментів дійсності, а також формування відповідних понять про них у формі слів, сполучень слів, фразеологізмів і речень (Телія, 2002:336). Пропонована дефініція суттєво відрізняється від попередньої, адже визначає номінацію як процес виникнення, формування чи створення мовних одиниць, а не лише надання їх. Окрім того, вона встановлює, що такі мовні одиниці призначені виконувати номінативну функцію, тобто називати, виокремлювати. Антропонімійна номінація в цьому плані має свою специфіку. На ранніх етапах розвитку людства імена часто створювалися не лише для номінації, але й виконували захисну, відстрашувальну функцію (*Чума, Біда, Завид, Неліп, Ненаш*), містили побажання (*Берислав, Болеслав, Височко, Живко, Орел, Прибислав, Сулимир*), могли характеризувати обставини народження дитини (*Весняк*), особливості її зовнішності (*Білак, Білоус, Світлик, Корноух*), риси характеру (*Бистрий, Бовтун*) тощо. Пізніше такий потенціал імен був реалізований номінаторами в 20–30-х роках ХХ ст. під час активного творення нових наймень для нового радянського часу (*Ідеал, Ідея*). На відміну від них, прізвища покликані виконувати суто номінативну функцію, ідентифікуючи членів однієї родини, попри те, що деякі сучасні прізвища є доволі характеристичними (*Забіяка, Крутовус, Коваль, Худько, Горбач* тощо) та слугують основою для творення прізвищ.

Визначення, запропоноване одним із найвідоміших фахівців у галузі ономазіології, морфології та словотворення О. Кубряковою, дозволяє конкретизувати поняття номінації. Дослідниця розуміє її як «речемыслительный процесс, направленный либо на выбор существующего в языке готового обозначения для именуемого явления или мысли об этом явлении, либо на создание подходящего названия для него» (Кубрякова, 1986:42). Пропонована дефініція акцентує на кількох важливих аспектах номінації. По-перше, вона передбачає обов'язкове використання мови, що є свідомою цілеспрямованою діяльністю, пов'язаною з індивідуальними смаками, уподобаннями, вибором

тих чи тих засобів мовокористування (Єрмоленко, 2014:9). По-друге, автор наголошує на тому, що мовець має можливість обрати вдалу, на його погляд, мовну одиницю, яка вже існує в мові, й трансформувати її в назву або створити новий альтернативний варіант. При цьому в кожному разі номінатор керується власними інтересами.

Отже, аналізуючи змістове наповнення понять «мотив» і «номінація», очевидними є кілька істотних ознак:

1) ідеться про внутрішню усвідомлювану мовцем причину, а отже, не є вдалим пов'язувати мотив номінації з певними об'єктивними потребами, які часто мають зовнішній характер (перепис населення, запровадження окремих норм цивільного законодавства тощо).

2) означена причина має особисту значущість для номінатора, є сферою його індивідуального зацікавлення. У психології до мотивів відносять різноманітні психологічні явища: інстинкти, емоції, бажання, настанови тощо. Тож, такою причиною може бути особисте бажання мовця захистити денотата за допомогою наймення, специфічно охарактеризувати його. У зв'язку з цим, варто зазначити, що мотив номінації не слід пов'язувати із явищем суто позамовної дійсності, яке могло само собою скерувати мовця до номінації особи. Наприклад, факт хвороби людини міг бути по-різному сприйнятий членами однієї спільноти, у результаті чого могла виникнути низка різних наймень для хворого (за назвою хвороби (*Правець, Проказін, Чума*), за зовнішнім вираженням хвороби (*Дзюбан* < дзюбаний «рябий від віспи»; *Веред* < веред «рана, нарив», *Свербиненко*), узагальнена вказівка на стан здоров'я (*Недужий, Слабкий, Хилый*) тощо);

3) внутрішня причина спонукає номінатора звернутися до ресурсів мови та обрати з-поміж готових лексем, що функціонують у мові, найбільш вдалий варіант або створити власний; при цьому мовець має абсолютну свободу;

4) створюючи антропонім, мовець керується своїми смаками та вподобаннями, намагаючись досягти максимальної інформативності, милозвучності оніма тощо.

Комбінуючи їх, мотивом номінації слід вважати усвідомлювану мовцем внутрішню причину, що спонукає його до творення власної назви для певного об'єкта, обираючи з цією метою доцільний варіант з-поміж наявних мовних одиниць або створюючи нову назву, керуючись при цьому індивідуальними мовними смаками, уподобаннями.

Пропоноване визначення дещо суперечить тлумаченням мотиву номінації в науковій ономастичній літературі. Зокрема, за Н. Подольською, мотивом номінації є екстралінгвістична причина вибору або створення певної власної назви для певного об'єкта (Подольская, 1978:87). Такий підхід до кваліфікації мотиву номінації збережено у «Словнику української ономастичної термінології» (Харків, 2012): мотив номінації – це «екстралінгвальна причина вибору чи створення конкретної власної назви для певного об'єкта» (Бучко, 2012:124). Істотна розбіжність стосується розуміння мотиву номінації як зовнішньої, позамовної причини (наприклад, соціальної, суспільно-історичної, культурної,

етнічної чи географічної), яка штовхає мовця до вибору або створення власної назви, тоді як власне мотив є внутрішнім спонуканням до номінації особи, що ґрунтується на особистому інтересі номінатора. Визначення, запропоноване українським дослідником ономастичної термінології М. Торчинським, не містить точної вказівки на характер причини, однак автор зазначає, що саме вона зумовлює «з-поміж багатьох варіантів можливих найменувань вибір лише одного» (Торчинський, 2010:180), який стає власною назвою. На нашу думку, таке тлумачення не є повним, оскільки автор акцентує увагу лише на виборі з-поміж багатьох варіантів можливих назв, тоді як мовець може взагалі не скористатися готовими мовними одиницями, якщо вони не відповідають його вимогам, натомість створити власні варіанти.

Досліджуючи можливості застосування терміна «мотив номінації» до родинних найменувань, констатуємо, що номінація сама собою пов'язана насамперед із вибором або творенням конкретної власної назви для особи, що здебільшого характерне для особових імен або прізвиськ, тоді як прізвища за традицією успадковуються від одного покоління до іншого або передаються від чоловіка до дружини. Однак чинне законодавство, зокрема Цивільний кодекс України та Сімейний кодекс України певною мірою спростовують такий підхід. Так, відповідно до статті 35 Сімейного кодексу України наречені мають право обрати прізвище одного з них як спільне прізвище подружжя або надалі іменуватися дошлюбними прізвиськами. Тож не завжди жінка із укладенням шлюбу обов'язково отримує прізвище чоловіка. Водночас наречена або наречений мають право приєднати до свого прізвища прізвище чоловіка/дружини. У результаті особа матиме подвійне прізвище. Громадяни України також мають право на вибір прізвища після розірвання шлюбу: особа обирає, чи їй надалі іменуватися цим прізвищем або відновити своє дошлюбне прізвище (стаття 113 Сімейного кодексу України). Чинним законодавством урегульоване також питання щодо зміни або надання прізвища дитині, якщо її всиновлюють. Усі названі випадки передбачають вибір мовцем того чи того варіанта прізвища з кількох можливих, причому особа може керуватися власними внутрішніми мотивами, переконаннями, вподобаннями. Практика засвідчує, що жінки можуть відмовитися від прізвища чоловіка через його немилозвучність, негативні асоціації, пов'язані із ним тощо.

З іншого боку, у правовому полі України перебувають такі випадки, коли особа може повністю змінити родинне найменування, обравши будь-який варіант із загальнонаціонального фонду або взагалі створивши новий. Так, відповідно до частини другої статті 135 Сімейного кодексу України якщо батьки дитини невідомі, державна реєстрація її народження проводиться за рішенням органу опіки та піклування, яким визначається прізвище дитини. Тобто прізвище для підкинутої або знайденої дитини обирають або створюють представники державних органів. Окрім цього, змінити своє прізвище на будь-яке інше за власним бажанням може кожний громадянин після досягнення шістнадцятирічного віку. У кожному із наведених випадків мовці мають абсолютну свободу та власні мотиви номінації, які часто лишаються

невідомими для оточення з огляду на їх особистісне підґрунтя, внутрішній характер (бажання виділитися з натовпу, приховати походження, підкреслити риси характеру, створити певний образ тощо). За таких умов термін *мотив номінації* так само може бути застосований до прізвищ.

4. Висновки

Аналіз смислового наповнення понять *мотив* і *номінація* з позицій сучасної психології та лінгвістики дозволяє визначити ті змістові істотні ознаки, які, на наш погляд, доцільно було б вкласти в термін *мотив номінації*, адже наявні дефініції цього термінопоняття в ономастичних дослідженнях та лексикографічних працях є недостатньо точними або неповними. Зокрема пропонується тлумачити мотив номінації як усвідомлювану мовцем внутрішню причину, що спонукає його до творення власної назви для певного об'єкта, обираючи з цією метою доцільний варіант з-поміж наявних мовних одиниць або створюючи нову назву, керуючись при цьому індивідуальними мовними смаками, уподобаннями. Окрім цього, було встановлено, що термін *мотив номінації* може бути застосований до прізвищ як класу онімної лексики, оскільки в чинному законодавстві передбачено низку випадків, коли прізвище не успадковується громадянами України, а створюється або обирається мовцями на основі їхніх переконань, уподобань тощо.

References

Література

- Бабій Ю. Прізвища сучасної Середньої Наддніпрянщини : дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філологічних наук: 10.02.01 «Українська мова». Миколаїв, 2007.
- Булава Н. Сучасні українські прізвища північної Донеччини: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філологічних наук: 10.02.01 «Українська мова». Одеса, 2005.
- Володіна Т.С. Полісемія лінгвістичних термінів (на матеріалі сучасної німецької мови). *Мовні і концептуальні картини світу*, 2014, 47(1), 229-237.
- Єрмоленко С. Мовний смак, мода і культура мови. *Мова і міжкультурна комунікація*, 2014, 1, 6-16.
- Ільченко І. І. Антропонімія Нижньої Наддніпрянщини в її історичному розвитку (Над-великолузький регіон) : дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філологічних наук: 10.02.01 «Українська мова». Запоріжжя, 2003.
- Кочнева Е. Концептуальные основы подготовки студентов к проектированию будущей профессиональной деятельности. Нижний Новгород: НГПУ им. К. Минина, 2013.
- Кубрякова Е. Номинативный аспект речевой деятельности. М.: Наука, 1986.
- Телия В. Номинация. Языкознание. Большой энциклопедический словарь В. Ярцева (ред). М.: Большая Рос. энцикл, 2002. С. 336-337.
- Торчинський М. Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови : дис. на здобуття наук. ступеня доктора філологічних наук: 10.02.01 «Українська мова». Київ, 2010.

References (translated and transliterated)

- Babii, Yu. (2007). *Prizvyshcha suchasnoi Serednoi Naddnyprianshchyny [Surnames of Modern Middle Naddnieprianshchyna]*. Ph.D. dissertation. Mykolayiv.

- Bulava, N. (2005). *Suchasni ukrainski prizvyshcha pivnichnoi Donechchyny [Modern Ukrainian surnames of northern Donetsk region]*. Ph.D. dissertation. Odessa.
- Volodina, T.S. (2014). Polisemiia lnhvistychnykh terminiv (na materiali suchasnoi nimetskoï movy) [Polysemy of Linguistic Terms (Based on Modern German Language)]. *Movni i Kontseptualni Kartyny Svitu*, 47(1), 229-237.
- Yermolenko, S. (2014). Movnyi smak, moda i kultura movy [Language taste, fashion and culture of speech]. *Mova i Mizhkulturna Komunikatsiia*, 1, 6-16.
- Ilchenko, I. I. (2003). *Antroponimiia Nyzhnoi Naddnyprianshchyny v yii istorychnomu rozvytkovi (Nadvelykoluzkyi rehion) [The antroponomy of the Lower Dnieper area in it's historical development]*. Zaporizhzhia.
- Kochneva, E. (2013). *Kontseptual'nye osnovy podgotovki studentov k proektirovaniyu budushchey professional'noy deyatel'nosti [Conception of Students Training for Design of Future Professional Activity]*. Nizhniy Novgorod: Nizhniy Novgorod University.
- Kubryakova, E. (1986). *Nominativnyy aspekt rechevoy deyatel'nosti [Nominative Aspect of Speech Activity]*. Moscow: Nauka.
- Teliya, V. (2002). Nominatsiya. Yazykoznanie [Nomination. Linguistics.] In: *Bol'shoy entsiklopedicheskiy slovar' [Large encyclopedic dictionary]*, (pp. 336-337). V. Yartseva, (Ed). M.: Bolshaya Rossiyskaya Entsiklopedia.
- Torchynskiy, M. (2010). *Struktura, typolohiia i funktsionuvannia onimnoi leksyky ukrainskoï movy [Structure, typology and functioning of onymic lexemes in the Ukrainian language]*. Doctor of Science dissertation. Kyiv.

Джерела

- БПС – Большой психологический словарь / под. ред. Б. Мещерякова, В. Зинченко. СПб. : Прайм-Еврознак, 2003.
- Бучко Д. Словник української ономастичної термінології / Д. Бучко, Н. Ткачова. Харків : Ранок-НТ, 2012.
- Головин С. Словарь практического психолога / С. Головин. Минск: Харвест, 1998.
- Дыдынский Ф. Латинско-русский словарь к источникам римского права / Ф. Дыдынский. Москва: Спартак, 1997.
- ОТСП – Оксфордский толковый словарь по психологии [Электронный ресурс]. Режим доступа: www.xn--80aacc4bir7b.xn--p1ai/словари/оксфордский-толковый-словарь-по-психологии/мотив
- Подольская Н. Словарь русской ономастической терминологии / Н. Подольская. М.: Наука, 1978.
- ПЭ – Психологическая энциклопедия / под. ред. Р. Корсини, А. Ауэрбаха. СПб: Питер, 2006.
- СУМ – Словник української мови: в 11 т. / под. ред. І. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970 – 1980.

Sources

- BPS –Meshcheryakov, B. & Zinchenko, V. (Eds.). (2003). *Bol'shoy psikhologicheskiy slovar' [The Great Dictionary of Psychology]*. S.-Petersburg: Praym-Yevroznak.
- Buchko, D. & Tkachova, N. (2012). *Slovnik Ukrainskoï Onomastychnoi Terminolohii [Dictionary of Onomastic Terminology]*. Kharkiv : Ranok-NT.
- Dydynskiy, F. (1997). *Latinsko-russkiy Slovar' k Istochnikam Rimskogo Prava [Latin-Russian Dictionary of the Sources of Roman Law]*. Moskva: Spartak.
- OTSP – *Oksfordskiy tolkovyy slovar' po psikhologii [Oxford Explanatory Dictionary of Psychology]*. Retrieved from: www.xn--80aacc4bir7b.xn--p1ai/словари/оксфордский-толковый-словарь-по-психологии/мотив

- PE – Korsini, R. & Auerbakh, A. (Eds.). (2006). *Psikhologicheskaya Entsiklopediya [Psychological Encyclopedia]*. S.-Petersburg: Piter.
- Podol'skaya, N. (1978). *Slovar' Russkoy Onomasticheskoy Terminologii [Dictionary of Russian Onomastics Terminology]*. M.: Nauka.
- Polovin, S. (1998). *Slovar' Prakticheskogo Psikhologa [Dictionary of Practical Psychologist]*. Minsk: Kharvest.
- SUM – Bilodid, I. (Ed.). (1970-1980). *Slovnyk Ukrainskoyi Movy: v 11 t. [Dictionary of the Ukrainian Language]*. In 11 vol. Kyiv: Naukova Dumka.